

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Odměna soudního exekutora a insolvenční řízení

Ve svém nálezu sp. zn. IV. ÚS 378/16 ze dne 6. 9. 2016 vyhlášeném 27. 9. 2016 Ústavní soud významným způsobem promluvil do otázky kolize exekuce a insolvenčního řízení a zkritizoval ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu ve věci rozsahu, v jakém je soudní exekutor povinen vydat do majetkové podstaty částku vymoženou v exekuci, tj. zda je oprávněn si z vymožené částky odečíst svoji odměnu či nikoliv. Předmětem tohoto našeho článku je stručný komentář a analýza závěrů předmětného nálezu IV. ÚS 378/16 (dále jen „Komentovaný nálezn“).

Judikatura obecných soudů v této věci je (resp. v návaznosti na Komentovaný nálezn spíše byla) ustálena na základě usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3182/2014 (dále také jen jako „**Usnesení NS**“), které Nejvyšší soud zařadil dokonce do Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 32/2015, a ve kterém uvedl, že v případě shora uvedené problematiky dochází ke konkurenci dvou zákonných ustanovení, a to § 46 odst. 7 exekučního řádu[1] a § 5 odst. 1 písm. a) a b) insolvenčního zákona.[2] Jestliže však insolvenční zákon říká, že „*věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti*“ (zásada poměrného uspokojení věřitelů v rámci insolvenčního řízení), nelze podle názoru Nejvyššího soudu postupovat jinak, než dovodit, že se toto ustanovení musí vztahovat na všechny věřitele úpadce. Takovýmto věřitelem (tj. věřitelem se stejným či obdobným postavením, resp. se stejnými právy a povinnostmi) je nutně i soudní exekutor, kterému v průběhu exekuce vznikají náklady spojené s jejím provedením. Nejvyšší soud výslovně – a podle našeho názoru správně – uvedl: „*V okamžiku, kdy soudní exekutor vymohl při provádění exekuce pohledávku (její část), vzniká mu právo na náhradu nákladů řízení (jako v této věci). **Jestliže má z tohoto titulu pohledávku vůči povinnému - úpadci (ať již vymahatelnou podle příkazu k úhradě nákladů exekuce nebo ne), je povinen ji přihlásit v přihlašovací lhůtě do insolvenčního řízení k jejímu uspokojení z majetkové podstaty úpadce [...]. V opačném případě [...] by došlo k nepřipustnému zvýhodnění jednoho z věřitelů úpadce.** Aplikovat ustanovení § 46 odst. 7 věta druhá ex. řádu v jeho doslovném znění proto nelze; jinak řečeno, **soudní exekutor je povinen po zahájení insolvenčního řízení na majetek v exekuci povinného vydat do majetkové podstaty úpadce jím v exekuci vymožené plnění bez odpočtu nákladů exekuce a jako věřitel úpadce náklady exekuce (svoji pohledávku) přihlásí do insolvenčního řízení.***“

Čtvrtý senát Ústavního soudu předmětné rozhodnutí Nejvyššího soudu podrobil kritice, vyhověl ústavní stížnosti stěžovatele (pověřeného v době podání stížnosti vedením Exekutorského úřadu v Přerově) a zrušil rozhodnutí obecných soudů, kterými soudy rozhodly tak, že soudní exekutor je povinen vydat do majetkové podstaty úpadce (resp. insolvenčnímu správci) celou v exekuci

vymoženou částku 360 000 Kč, tedy výtěžek dražby bez odpočtu nákladů exekuce.

Ústavní soud argumentačně vystavěl Komentovaný nálezn zejména na skutečnosti, že ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu výslovně upravuje, že insolvenčnímu správci exekutor vydá vymožené plnění bezodkladně po právní moci usnesení, kterým **rozhodne po odpočtu nákladů exekuce o vydání vymoženého plnění** insolvenčnímu správci nebo do likvidační podstaty. Toto ustanovení bylo začleněno do exekučního řádu novelou s účinností od 1. 11. 2009, a dle důvodové zprávy k této novele tato reaguje na nový zákon o insolvenčním řízení (účinný od 1. 1. 2008, pozn. autorů), případně na jiné případy, kdy jiný právní předpis stanoví, že exekuční řízení nelze provést. Ústavní soud z tohoto ustanovení exekučního řádu dovodil pravidlo, že exekutor si smí z částky vymožené v rámci exekuce ponechat (odpočíst) náklady exekuce a do majetkové podstaty úpadce vydat toliko tzv. čistý výtěžek exekuce. Tímto způsobem zákonodárce podle Ústavního soudu zohlednil zvláštní postavení soudního exekutora a vyloučil jej jednoznačně z řad ostatních věřitelů, s tím, že se na soudního exekutora dle Ústavního soudu nevztahují obecné zásady insolvenčního řízení.

Se závěry Komentovaného nálezu nesouhlasíme a za přesvědčivější považujeme odlišné stanovisko soudce J. Musila, který podle našeho názoru správně vystihl podstatu problému, když uvedl, že **formulace ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu** [„vydá vymožené plnění bezodkladně po právní moci usnesení, kterým rozhodne po odpočtu nákladů exekuce o vydání vymoženého plnění insolvenčnímu správci nebo do likvidační podstaty.“] **je jazykově neobratná a zákonodárce v ní nelogicky spojil do jedné věty dvě odlišné povinnosti soudního exekutora**: 1. povinnost vydat vymožené plnění insolvenčnímu správci (aniž by zákon explicitně upravil rozsah takového „vydání“) a 2. povinnost rozhodnout o vydání vymoženého plnění. Obecné soudy však podle našeho názoru interpretaci zdánlivě protichůdných ustanovení a interpretaci nepřesného ustanovení exekučního řádu provedly řádně a zároveň dospěly k ústavně-konformnímu výsledku.

Je-li v exekučním řádu použita formulace o povinnosti vydat „usnesení, kterým rozhodne po odpočtu nákladů exekuce o vydání vymoženého plnění insolvenčnímu správci“, tak **zákon už neuvádí kým a v jakém rozsahu má být/může být takovýto „odpočet“ vůbec proveden**. Není nám tak zcela jasné, jak Ústavní soud mohl dospět k závěru, že pokud Nejvyšší soud považuje soudního exekutora za věřitele s obdobnými právy a povinnostmi jaké mají jiní věřitelé, tak se jedná o projev nepřipustné svévole, jelikož soudní exekutor a jeho nároky mají privilegovaný status.

Ústavní soud Nejvyššímu soudu vytkl, že přináší ve svých rozhodnutích argumentaci pouze v tom směru, že obecně vykládá základní principy insolvenčního práva (zejm. princip poměrného uspokojování věřitelů), avšak Ústavní soud již nedodává, že závěry Nejvyššího soudu je možno – jak správně připomíná J. Musil – podepřít nejen ustanoveními insolvenčního zákona, ale i **ústavněprávním principem rovnosti v právech (čl. 1 Listiny) a principem rovnosti zákonného obsahu a ochrany vlastnického práva všech vlastníků (čl. 11 odst. 1 Listiny)**. Shodně s disentujícím soudcem jsme navíc toho názoru, že pokud by zákonodárce měl záměr jakkoliv privilegovat pohledávky soudního exekutora, zakotvil by takovou úpravu výslovně buď do ust. § 168 a násl. insolvenčního zákona (tím, že by pohledávku exekutora na úhradu nákladů exekuce zařadil mezi pohledávky za majetkovou podstatou či mezi pohledávky těmto postaveným na roveň), nebo do ustanovení § 337 a násl. o. s. ř. (pojednávajícím o rozvrhu rozdělované podstaty).

Že zde není žádný rozumný důvod, proč by zákonodárce měl konstituovat privilegovaný status pro pohledávky soudního exekutora, nepřímou navíc vyplývá i z předchozí judikatury Ústavního soudu, podle které^[3] platí, že exekutor vystupuje při své činnosti v postavení podnikatele“ (z čehož pojmově vyplývá to, že musí snášet podnikatelské riziko, tj. riziko, že ne ve všech případech dosáhne uspokojení všech svých nároků), a že **exekutor, jako nositel přiznané pohledávky na náhradu nákladů není již v postavení vykonavatele veřejné moci, ale v postavení běžného věřitele**.

Ústavní soud ve svém stanovisku sp. zn. Pl. ÚS-st 23/06 výslovně a správně uvedl, že „Exekutor má totiž v průběhu exekuce dvojitý postavení a jeho charakter se mění. Je totiž třeba odlišovat vlastní exekuční činnost při vymáhání pravomocného rozhodnutí, kdy vystupuje jako veřejný činitel, od jeho postavení při rozhodování soudu o nákladech řízení, kdy je v postavení účastníka řízení.“

Aniž bychom chtěli brojit proti soudním exekutorům (kterým zákon ani judikatura nárok na úhradu nákladů neodnímá, jen stanoví procesní postup pro jeho uplatnění), tak ze shora naznačených důvodů jsme toho názoru, že Komentovaný nálezn je nesprávný a že nemůže obstát. Budeme proto s napětím sledovat jednak to, zda jiný senát Ústavního soudu dospěje ve své rozhodovací praxi k jinému právnímu názoru a věc bude postoupena plénu a jednak to, jak se s věcí a kritikou své argumentace vypořádá Nejvyšší soud. Pro úplnost dodáváme, že za nepřipadnou *de lege lata* pokládáme i argumentaci Ústavního soudu (*de lege ferenda* nikoliv nezajímavou) o obdobném postavení soudního exekutora a insolvenčního správce.

JUDr. Aleš Hradil,
advokátní koncipient

Mgr. David Urbanec,
advokát a partner

[DUNOVSKÁ & PARTNERS s.r.o., advokátní kancelář](#)

Palác Archa
Na Poříčí 1046/24
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 774 000
Fax: +420 221 774 555
e-mail: office@dunovska.cz

---

[1] § 46 odst. 7 EŘ: Je-li exekuční řízení podle zvláštního právního předpisu přerušeno nebo zvláštní právní předpis stanoví, že exekuci nelze provést, exekutor nečiní žádné úkony, jimiž se provádí exekuce, pokud zákon nestanoví jinak. Insolvenčnímu správci nebo v rámci likvidace dědictví do likvidační podstaty exekutor vydá vymožené plnění bezodkladně po právní moci usnesení, kterým rozhodne po odpočtu nákladů exekuce o vydání vymoženého plnění insolvenčnímu správci nebo do likvidační podstaty.

[2] § 5 IZ: Insolvenční řízení spočívá zejména na těchto zásadách: a) insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů; b) věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti;[...].

[3] Stanovisko pléna ÚS sp. zn. Pl. ÚS-st 23/06 nebo usnesení ÚS sp. zn. II. ÚS 150/04.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)